

โรงเรียนวิถีอีสาน : การบูรณาการภูมิปัญญาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

Esan Folk School : The Integration to Life Quality Development of the students based on ways of Esan

สันติ ฤาไชย

Santi Ruechai

สาขานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Department of Innovation for Local Development Rajabhat Maha Sarakham University

บทคัดย่อ

การบูรณาการภูมิปัญญาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนตามแนวทางวิถีอีสาน เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการศึกษา ที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน การพัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ และ ผลของคุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมายคือ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 56 คน นักเรียน จำนวน 494 คน ผู้ปกครอง จำนวน 214 คน รวมทั้งสิ้น 787 คน ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนเริ่มดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนตามแนวทางวิถีอีสาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 โดยได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบอบรบบมปะและครูพาทำ ส่งผลให้โรงเรียน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชนเครือข่าย
2. โรงเรียนได้พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน โดยได้จัดกิจกรรมบูรณาการแบบสหวิทยาการเข้ากับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และในหอพัก จัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลาเต็มวัน สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละบุคคล
3. คุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสานอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวม และรายด้านส่งผลให้ภาพโดยรวมของการอยู่ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน เกิดเป็นสังคมจิตงาม อันเป็นสังคมแห่งความรัก เอื้ออาทร มีเมตตา กรุณา และมีความปรารถนาดีต่อกัน

คำสำคัญ : วิถีอีสาน การบูรณาการ ภูมิปัญญา

Abstract

The integration of life quality development of the students based on ways of Esan is innovation for local development focusing on studying phenomena of life quality development of the students, the development of learning activities, and the results of life quality of the students through the learning process based on ways of Esan of Kalasinpanyanukoon School, Kalasin Province. The research target groups consisted of 10 institutional committee, 10 specialists, 3 school administrators, 56 school teachers, 494 students, and 214 students' parents (214 persons in total). The research was conducted by using mixed methods.

The research results :

1. The school has begun developing life quality of the students based on ways of Esan since the academic year 2012 by revising and improving the institutional curriculum, operating various learning conditions and sources, running the learning process by (adopting incubator), training and following the teacher's deeds. These led the school, the administrators, the teachers, and the students to win the prizes organized by various organizations, and made the students' parents and community network accept and rely on the school.
2. The school ran learning activities based on ways of Esan by integrating interdisciplinary activities into local wisdom principles not only in and outside the classroom but at the dormitory as well. The school also provided the students full-time learning according to the needs of the individual student.
3. Life quality of the students through the learning process of ways of Esan was found at a high level, both as a whole and in any aspects, giving the picture, as a whole, of living together among the teachers, the students and the personnel the fair-minded society. It is the society of love, understanding, care, kindness and good wishes.

Keywords : esan life ways the integration the wisdom

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 มุ่งพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และประเทศโดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขยายการนำทุนของประเทศเป็น 7 ทุน ได้แก่ มนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพโดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข และเพื่อพัฒนา

คนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ อีกทั้งยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและ

เอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ [7]

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญจำเป็น ของการผลักดันการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึง และตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่มุ่งเน้นให้ “คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึงและเสมอภาค” เพื่อเป็นกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) ของกระทรวงศึกษาธิการโดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง และเสมอภาค” โดยมีวิสัยทัศน์ คือ 1) สร้างโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 2) จัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ [6]

โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา คือ ขับเคลื่อนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิถีอีสานภายใต้พื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา คือ 1) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน 2) นักเรียนมีทักษะในการทำงานพื้นฐานอาชีพ และงานอาชีพตามศักยภาพ 3) บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาในรูปแบบวิถีอีสาน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรเครือข่ายให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 5) องค์กรและอาคารสถานที่ สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเหมาะสม และเพียงพอในการให้บริการแก่นักเรียนนักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ทุกคน มาจากครอบครัวคนอีสานที่

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทุกครอบครัวนับถือศาสนาพุทธมีวิถีการดำรงชีวิตแบบสังคมคนอีสาน ซึ่งโรงเรียนได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา พ.ศ. 2555-2559 โดยจัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการจำเป็นของนักเรียน ด้วยการบูรณาการกิจกรรมหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทางด้านสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพได้ [4] จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2555-2559 ประกอบกับการระดมสมองจากเวทีเสวนาผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม และนักวิชาการ สรุปได้ว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาไปแล้ว จะต้องไปอยู่กับครอบครัวและชุมชน เป็นส่วนใหญ่ เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนเหล่านี้ควรจะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในครอบครัวและชุมชนได้อย่างมั่นใจ และไม่เป็นการภาระของครอบครัว ชุมชนและสังคม

ในปีการศึกษา 2555 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบโรงเรียนวิถีอีสาน ที่มุ่งบ่มเพาะนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน โดยยึดเอาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นคือ ฮีตสิบสองซึ่งผสมผสานพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับเรื่องผี และพิธีกรรมการดำรงชีวิตทางเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ที่จะต้องปฏิบัติทั้ง 12 เดือน ในแต่ละปีภาษาพื้นบ้าน เรียกว่า “บุญประจำเดือน” มุ่งหวังที่จะให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ผ่านการอบรมบ่มเพาะ จนจบหลักสูตร แล้วนักเรียนจะเป็นคนดีช่วยเหลือตนเองได้ พึ่งพาตนเองได้ สามารถประกอบ

อาชีพได้ความศักยภาพและความสนใจ อีกทั้งสามารถดำรงชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข อย่างยั่งยืน [4] แต่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการนำหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ให้เป็นรูปธรรม ครูผู้สอนยังยึดการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม ไม่เข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ถึงแม้โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนก็ตาม

ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดหากโรงเรียนได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ให้ครูและนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกัน โดยการบ่มเพาะผ่านกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง ภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 หลัก คือ หลักภูมิปัญญาท้องถิ่น ฮีตสิบสอง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักบุญธิกา จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนตามแนวทางวิถีอีสาน โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน
3. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 65 คน นักเรียน จำนวน 494 คน และผู้ปกครอง จำนวน 480 คน รวมทั้งสิ้น 1,062 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ด้วยการจับสลาก และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยทำการเปิดตารางสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน [5] ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 293 คน จำแนกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 56 คน นักเรียน จำนวน 494 คน และผู้ปกครอง จำนวน 214 คน รวมทั้งสิ้น 787 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยโปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า [2] ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่ โดยประมวลเนื้อหาที่น่าสนใจของข้อมูลใน รูปคำบรรยาย ส่วนแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่าทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ปรากฏการณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวิถีอีสานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ซึ่งโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เป็นภาระของครอบครัว ชุมชน โดยจัดกิจกรรมผ่านกระบวนการตามแนวคิด 3 หลัก คือ หลักภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีฮัตติบสอง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักบุญสิกขา หรือบุญกิริยาวัตถุ 3 โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยใช้กรอบการบริหารงาน “ESAN โมเดล” ความหมายคือ E : Environment (สิ่งแวดล้อม) หมายถึง สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ S: Students (นักเรียน) หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา A : Activities (กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้ แนวทาง “โรงเรียนวิถีอีสาน” และ N : Needs (ความต้องการจำเป็น) หมายถึง ความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน จัดการเรียนการสอน ภายใต้หลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรโรงเรียนวิถีอีสาน) โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการผ่านประเพณีฮัตติบสองคือการทำบุญในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนมีประสบการณ์เดิมและสอดคล้องกับชีวิตจริงอยู่แล้ว การดำเนินกิจกรรมมีเนื้อหาสอดคล้องเข้ากับ 6 กลุ่มทักษะซึ่งเป็นทักษะตามหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะสังคม และการดำรงชีวิต โดยจัดกิจกรรมการสอนแบบครูพาทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในลักษณะการปลูกฝังบ่มเพาะนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพเฉพาะตนอย่างอิสระ เป็นบุคคล มีคุณค่า มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้อย่างมีความสุข

จากการดำเนินงานผ่านมาส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (Obec award) ปี 2555 ประเภทสถานศึกษายอดเยี่ยมประเภทโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน รางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดชัยภูมิ และรางวัลเหรียญเงินระดับชาติ ที่เมืองทองธานี ขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรางวัลผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยม โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ประเภทโรงเรียนการ

ศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน รางวัลชนะเลิศเหรียญทอง พร้อมโล่เกียรตินิยมระดับประเทศ ที่เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร และในปี 2556 โรงเรียนและผู้บริหารก็ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (Obec award) ระดับเหรียญทองด้านวิชาการและด้านการจัดการสถานศึกษาด้วย

2. การพัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการกิจกรรมตามหลักแนวคิด 3 ประการ คือ

2.1 หลักภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณี ฮัตติบสองโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามประเพณีฮัตติบสองทุกเดือน ซึ่งบริหารจัดการโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 12 บุญ โรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 10 บุญ ได้แก่ บุญตั้งไฟ บุญข้าสละ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญกฐิน บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญผะเหวด ส่วนอีก 2 บุญให้ผู้ปกครองและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน คือ บุญสงน้ำ (สงกรานต์) และบุญออกพรรษา โดยทั้ง 12 บุญมีกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้ง 6 ทักษะ ตามหลักสูตร

2.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดแนวทางในการบูรณาการทั้งสำหรับครูผู้สอนใน 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ตามแนวทางปฏิบัติพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยกิจกรรมส่วนหนึ่งกำหนดไว้ในชั่วโมงการเรียนการสอน ส่วนอีกกิจกรรมหนึ่งได้ลงสู่การปฏิบัติจริงตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่หอพัก ขณะที่ครูที่เลี้ยง นักเรียนประจำหอพักได้ร่วมกิจกรรมเกษตรสร้างสุขด้วยกันเพาะปลูกพืชผักสวนครัวรอบๆ บริเวณ

หอพัก เก็บผลผลิตเพื่อรับประทาน เหลือกก็ส่งขาย หรือแบ่งปันไปยังหอพักข้างเคียงนับเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน รู้หลักการดำรงชีวิต มีความรักสามัคคีกับเพื่อน รู้จักการให้แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันเป็นแนวทางการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 หลักบุญสิกขา หรือบุญกิริยาวัตถุ 3 มีแนวทางในการบูรณาการดังนี้

1) ทานมัย โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่อง การให้ การเอื้อเฟื้อ และการแบ่งปัน เช่น จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรทุกวันพระ การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ฝึกการให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน อีกทั้งฝึกให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนอื่นได้มีส่วนร่วมบุญด้วยการทำความดีด้วยกัน โดยพลอยชื่นชมหรือแสดงความยินดี ยอมรับเห็นชอบในการทำบุญทำความดีของผู้อื่น

2) ศีลมัย โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเอื้อกูลและไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ธนาคาร ความดีรางวัลสำหรับนักเรียนดีเด่น การเป็นผู้มีจิตอาสา และกิจกรรมทำวัตรเย็นช่วงเทศกาลเข้าพรรษา อีกทั้งฝึกให้นักเรียนมีความอ่อนโยน สุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติกัน เคารพยกย่องท่านผู้มีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงด้วยคุณธรรมความดี เป็นต้น รวมถึงการมีกิริยามารยาทงดงามตามวัฒนธรรมประเพณี

3) ภาวนามัย โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกอบรมจิตใจ พัฒนาปัญญา โดยการให้นักเรียนได้ฟังธรรม อ่านข่าวสารในเรื่องราวที่ดั่งามพร้อมทั้งแนะนำความรู้ให้แกผู้อื่นเพื่อพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรม การเรียนการสอน โดยโรงเรียนได้มอบหมายให้กลุ่มงานวิชาการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการในรูปแบบแนวทางวิถีอีสานโดยบูรณาการให้เข้ากับทุกกลุ่มทักษะ ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะภาษาและการสื่อสารทักษะสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขอนามัย ทักษะ

วิชาการ และทักษะอาชีพ ด้วยการบ่มเพาะปลูกฝังผ่านกิจกรรมทั้ง 3

3. คุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 280 คน จำแนกเป็นกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 ครูผู้สอน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และผู้ปกครอง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 76.43

3.2 ระดับของคุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้ ดังนี้ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.58) การดำเนินชีวิตตามหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.59) และการดำเนินชีวิตตามหลักบุญสิกขา ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.56) ดังนั้นคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสานของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ทุกรายการสรุปได้ว่าอยู่ในระดับมาก

จากการสังเกต สัมภาษณ์ ครู นักเรียน และผู้ปกครองสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโดยใช้วิถีอีสาน ส่งผลให้เกิดคุณภาพการดำรงชีพในแต่ละวันถูกสุขลักษณะ สะอาด มีระเบียบวินัย รู้จักเคารพในกฎกติกา รู้จักอดทนอดกลั้น ลดพฤติกรรมก้าวร้าว มีทักษะที่ดีในการ อยู่ร่วมผู้อื่น มีพฤติกรรมกล้าถาม กล้าที่จะพูดคุย มีสมาธิในการเรียนรู้ การรู้จักฟังคำสั่ง และปฏิบัติตามคำสั่ง มีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ที่ดีแสดงถึงความผูกพันรักและติดโรงเรียน ติดห้องเรียน เพราะเกิดทักษะการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ครูจัดให้มีความรักผูกพันและรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับครูสามารถค้นพบตนเองว่า สิ่งไหนชอบหรือสิ่งไหนรักและแสดงออกถึงความเป็นคนที่มุ่งมั่นอ่อนโยนเป็นผู้มีจิตใจงาม จะไม่ทำอะไรที่

เบียดเบียนทั้งตนเองและเบียดเบียนคนอื่นเอื้อเพื่อเมื่อแผ่มีความรักและความสามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีน้ำใจรู้จักการแบ่งปัน รู้จักยินดีในการให้การช่วยเหลือผู้อื่นและที่สำคัญที่สุดนักเรียนได้แสดงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวผู้เรียนแต่ละคนแสดงออกมาและค้นพบพลัง ความกระตือรือร้นและปัญญาที่ตนเองมีอยู่เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตัวเขาเองซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างมีคุณภาพพัฒนาจนเกิดสมรรถนะสำคัญคือ ความสามารถในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนด้วยการเป็นคนเต็มคน

ขณะที่ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนก็ได้รับการเชื่อมช้กับการที่ได้พานักเรียนลงมือฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิดร่วมกัน ทำให้ครูเกิดการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับเด็กนักเรียนได้อย่างมีความสุข มีจิตใจที่อ่อนโยนเข้าถึงความเป็นจริงของนักเรียน มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตา มีสมาธิจดทนในการปฏิบัติหน้าที่ จึงนับได้ว่ากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนนี้ จึงส่งผลให้ภาพโดยรวมของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ เกิดเป็นสังคมจิตงาม

การอภิปรายผล

โรงเรียนวิถีสาน : การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีสาน ผ่านกิจกรรมการบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นบรรพบุรุษหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานคือประเพณีฮีตสิบสอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาท้องถิ่นของพระพุทธเจ้าคือหลักบุญธิกา อันจะส่งผลไปยังการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเต็มตามศักยภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประเด็นที่ 1. ปรัชญาการณการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า

โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ได้เริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา "วิถีสาน" เมื่อพ.ศ. 2555 มีเป้าหมายเพื่อจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่เป็นภาระของครอบครัว และชุมชน โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านแนวคิด 3 หลัก คือ หลักภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสอง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักบุญธิกา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบครุพาทำอย่างเต็มเวลา เต็มวันเนื่องจากนักเรียนอยู่ประจำโรงเรียนตลอด 24 ชั่วโมงส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทุกด้านเพิ่มขึ้นเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการดำเนินชีวิต ทำให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมยอมรับมากขึ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการบูรณาการแบบ สหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยโรงเรียนได้กำหนดหัวข้อขึ้นมาคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบุญธิกา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน สอดคล้องกับ สุชานาถ บุญเที่ยง [8] ได้ศึกษาการบูรณาการหลักคำสอนสู่การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในภาคอีสานพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านอีสานเป็นผู้นำแนวคิดปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างและการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองทั้งนี้ควรมีการประยุกต์ใช้มิติทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชุมชนเพื่อทำให้กระบวนการพัฒนามีความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับ คำดี จันทะเกษ [1] ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม

สมควรนำไปปฏิบัติและปรับใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ประเด็นที่ 2. การพัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบูรณาการตามแนวคิด 3 หลัก คือ

1. หลักภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณี ฮีตสิบสอง โดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกิจกรรมตามประเพณี ฮีตสิบสองทุกเดือน ซึ่งบริหารจัดการโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 12 บุญ โรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 10 บุญ ได้แก่ บุญบั้งไฟ บุญข้าสະ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญกฐิน บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญผะเหวด ส่วนอีก 2 บุญให้ผู้ปกครองและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอนจัดทำเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมและติดตามการจัดกิจกรรมอีกทางหนึ่ง คือ บุญสงฆ์ (สงกรานต์) และบุญออกพรรษา โดยทั้ง 12 บุญ มีกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้ง 6 ทักษะ ตามหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุชนามัย ทักษะสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะวิชาการ และทักษะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของเมอร์ฟี [11] ที่ว่าครูแสดงบทบาทเป็นผู้ชี้แนะผู้กำกับ ผู้ฝึกฝนผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนของนักเรียนฯจัดบริบทของการเรียนเช่นกิจกรรมโอกาสเครื่องมือสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวิถี การคิดและการกำกับและรับรู้เกี่ยวกับตนเองนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และกำกับการเรียนรู้ของตนเอง จัดปรากฏการณ์ การเรียนสภาพแวดล้อมทักษะเนื้อหา และงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริงใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเพื่อยืนยันสภาพการณ์ที่เป็นจริง

2. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดแนวทางในการบูรณาการทั้งสำหรับครูผู้สอนใน 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ตามแนวทางปฏิบัติพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ ภูสิงห์ [9] ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี จะจัดได้ดีเมื่อมีองค์ประกอบ 2 ส่วนส่วนแรกได้แก่องค์ประกอบของรูปแบบที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักการจุดมุ่งหมายการจัดองค์การการดำเนินการตัวชี้วัดความสำเร็จการนำรูปแบบไปใช้และเงื่อนไขความสำเร็จและส่วนที่ 2 ได้แก่องค์ประกอบด้านการจัดการศึกษาประกอบด้วยการบริหารและจัดการ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการ จัดกระบวนการเรียน การสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หลักบุญศึกษา โดยมีแนวทางในการบูรณาการ ได้แก่ 1) ทานมัย โรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่อง การให้ การเผื่อแผ่ และการแบ่งปัน เช่น จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรทุกวันพระ การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ฝึกการให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน อีกทั้งฝึกให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนอื่นได้ มีส่วนร่วมบุญด้วยการทำความดีด้วยกัน โดยพลอยชื่นชมหรือแสดงความคิดเห็น ยอมรับเห็นชอบในการทำบุญทำความดีของผู้อื่น 2) ศีลมัย โรงเรียนจัดกรรมให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเกื้อกูลและไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยการจัด

กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ธนาคารความดี รางวัลสำหรับนักเรียนดีเด่น การเป็นผู้มีจิตอาสา และกิจกรรมทำวัตรเย็นช่วงเทศกาลเข้าพรรษา อีกทั้งฝึกให้นักเรียนมีความอ่อนโยน สุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติกัน เคารพยกย่องท่านผู้มีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงด้วยคุณธรรมความดี เป็นต้น รวมถึงการมีกิริยามารยาทงดงาม ตามวัฒนธรรมประเพณี รู้จักช่วยเหลือ รับผิดชอบต่อสังคม บริการในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 3) ภาวนามัย โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกอบรมจิตใจ พัฒนาปัญญาโดยการให้นักเรียนได้ฟังธรรม ครูเล่าข่าวสารในเรื่องราวที่ดีงาม กลุ่มงานวิชาการได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา “โรงเรียนวิถีอีสาน” จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการโดยบูรณาการให้เข้ากับทุกกลุ่มทักษะ ด้วยการบ่มเพาะปลูกฝังผ่านกิจกรรมทั้ง 3 หลักซึ่งสอดคล้องกับพระครูอนุกุลปริยัติการ [3] ได้ศึกษารูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้กระบวนการขององค์กรสมาชิกสร้างสุข ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้กระบวนการจิตตานุกรม ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรสมาชิกสร้างสุขสามารถสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ยึดมั่นถือมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดี สร้างความเป็นสุขให้แก่ครอบครัวและชุมชน

ประเด็นที่ 3. คุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสานของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า คุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีอีสาน ของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน และจากการสัมภาษณ์ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ถึงผลของคุณภาพชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของ บลิเซน [10] ที่สรุปไว้ว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมมือกันค้นคว้าหรือศึกษาในสิ่งที่สนใจ

นักเรียนจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนอาจจะเรียนเป็น กลุ่มเล็ก ๆ เพื่อศึกษาเป็นรายบุคคลก็ได้ซึ่งลักษณะของหลักสูตรแบบบูรณาการประกอบด้วย การจัดเวลาเรียนให้กับนักเรียนมากพอกับการเรียนรู้ การศึกษาหาความรู้อย่างเป็นอิสระ (Autonomous) ภายใต้การแนะนำของครูการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง (Remedial Education) ครูต้องใช้เวลาให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความรู้พื้นฐานให้กับนักเรียนมีการตอบสนองความสนใจที่ต่างกันของนักเรียน (Special Interests) องค์ประกอบการเรียนการสอนทั้ง 4 ประการนี้ทำให้ครูค้นพบความสามารถและความสนใจของนักเรียนและเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนเองอย่างก้าวหน้า

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านการศึกษาโดยเป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน คือปรับการเรียนจากเรียนเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเรียนเต็มเวลาตามหลักสูตร เป็นการจัดการเรียนเพื่อสนองต่อความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและจัดกิจกรรมอบรม บ่มเพาะเต็มเวลาเต็มวัน การเปลี่ยนการสอนของครูจากการสอนตามคู่มือครูและจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นการสอนแบบลงมือพาทำสู่การปฏิบัติจริงด้วยการบูรณาการกิจกรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 ส่งผลให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเสรี อยู่ร่วมกับครอบครัว และสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะที่ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนก็ได้รับการเชื่อมชั้กับการที่ได้พานักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ครูเกิดการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับเด็กนักเรียนได้อย่างมีความสุข มีจิตใจที่อ่อนโยน เข้าถึงความจริงของนักเรียน มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตา มีสมาธิอดทนในการปฏิบัติหน้าที่ จึงนับได้ว่ากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนนี้ จึงส่งผลให้ภาพโดยรวมของโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ เกิดเป็นสังคมจิตงาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

หน่วยงานที่จัดการศึกษาทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ไม่ว่าจะจัดการศึกษาให้กับเด็กปกติหรือเด็กพิการ ในรูปแบบอยู่ประจำ หรือไปกลับหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานได้ ดังนี้

1.1 ใช้เป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ใช้เป็นฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ การจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ใช้เป็นฐานข้อมูลอ้างอิงการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อมูลหลายประเด็นที่น่าสนใจ และควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมหรือต่อยอดงานวิจัยนี้ ได้แก่

2.1 ควรมีการศึกษาระบบการส่งต่อนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนสู่สังคมครอบครัวและชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การผลการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษากลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Khamdee Chanthaket. A Development of School Curriculum Management Model by Integration Through Sufficiency Economy Philosophy Under the Office of Basic commission [dissertation]. Mahasakham: Mahasakham University; 2011.
- [2] Boonchom Srisaart. Preliminary research. 9th ed. Bangkok: Suwiryasarn; 2013
- [3] PhrakhrunAnukunpariyatkan. Format to strengthen community. Using the process of meditation happy organization [dissertation]. Mahasakham: Mahasakham University; 2011.
- [4] Kalasinpanyanukoonschool. Annual information 2555. Kalasin: Information Group. 2012.
- [5] Sombat Thairueakham. Research methodology for Social Sciences and humanities. 4 th ed. Mahasakham:Mahasakham University; 2010.
- [6] Office of The Basic Education Commisson. Manual Training for special education. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2012.
- [7] Office of the National Economic and Social Development Board. The plan for national economic and social development of the eleven Issue B.E. 2555 - 2559. Bangkok: Office of the Prime Minister (Thailand). 2011.
- [8] Suchanart Boonthiang. Sage locals: integrating doctrine to develop community self-reliance economy in villages in the Northeast [dissertation]. Mahasakham: Mahasakham University; 2011.
- [9] Surin Phusingha. The development of educational management model by integrating the philosophy of sufficiency economy in secondary school area office, Ubon Ratchathani [dissertation]. Mahasakham: Mahasakham University; 2009.
- [10] Blishen, Edward. BlondEncyclopedia of Education.London : Bloond Education; 1969.
- [11] Murphy, E. Constructivist Checklist, Application of Constructivist Checklist. Retrieved July 23, 2004, from <http://www.stemnet.nf.ac/~emurphy/cle4-5a,c.html>. 1997.